

KLAGANDE

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten/Stockholm
105 11 Stockholm

MOTPART

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 21 september 2010 i mål nr 6087-10, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer
Försäkringskassans beslut den 7 juni 2010.

- Klaganden/ombudet
- Motparten/ombudet
- Skatteverket
- Länsstyrelsen
- Förvaltningsrätten
- Allmänna ombudet
- Registratorn
- För kännedom
- För verkställighet
- För delgivning

Dok.Id 98503

Postadress
Box 2203
550 02 Jönköping

Besöksadress
Slottsgatan 5

Telefon
036-15 65 00 (vx)
E-post: kammarrattenijonkoping@dom.se
www.kammarrattenijonkoping.domstol.se

Telefax
036-16 19 68

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer Försäkringskassans beslut den 7 juni 2010. Försäkringskassan anför i huvudsak följande. Vid beräkningen av tidsåtgången för grundläggande behov kan endast behov för aktiva insatser medräknas och inte tid däremellan. Det framgår inte av underlaget att _____ är i behov av ständig aktiv tillsyn på grund av att det föreligger akut fara för hans eller annans liv. Det finns inte heller hjälpbehov som förutsätter ingående kunskap om just hans sjukdom. Den beräkning som Försäkringskassan har gjort av _____ behov av assistans är således korrekt.

_____ motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom och anför i huvudsak följande. Det framgår med all tydlighet att han behöver hjälp och tillsyn de flesta av dygnets timmar då hans sjukdom inte på något sätt är schemalagd. I läkarintyg från den 22 december 2009 framgår med all tydlighet att hans svimningsanfall återkommer dagligen. _____ skriver i intyget att han är i behov av stöd med vardagliga aktiviteter på grund av oförutsedda svimningsattacker. När han får sina svimningsattacker måste den som vårdar honom veta exakt vad som ska göras. Hans liv hänger på en skör tråd då blodtrycket sjunker under mätbar nivå. Informationen till ambulanspersonal och akutmottagning måste vara exakt då han äter många mediciner. Medicinerna måste stämma med varandra. Vid långvarigt blodtrycksfall är det inte endast fara för dödsfall utan även för trauma mot kropp och huvud som kan ge framtida handikapp i form av benbrott, hjärnblödning eller i värsta fall koma. Av inlämnade läkarintyg och intyg från arbetsterapeut framgår att han behöver mer än 20 timmars tillsyn i veckan. Han har dessutom på grund av grav felmedicinering blivit mycket sämre sedan intygen skrevs.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Fråga i målet är om _____, har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka.

Av handlingarna i målet framgår enligt kammarrättens bedömning inte att _____ sjukdomsbesvär är sådana att det föreligger ett hjälpbehov som förutsätter ingående kunskap om hans sjukdom. Hans sjukdomsbesvär föranleder vidare enligt kammarrättens mening inte sådan ständigt och aktiv tillsyn som kan medföra rätt till personlig assistans, jfr Regeringsrättens avgöranden i RÅ 1997 ref. 23 I, RÅ 1997 not. 60, RÅ 2000 not. 97 samt RÅ 2003 not. 33. Även om den av Försäkringskassan uppskattade tidsåtgången i och för sig är något snävt tilltagen, utgör således vad som framkommit i målet inte skäl att anse att hjälpbehov uppgått till minst 20 timmar per vecka. Överklagandet ska således bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Peter Lihuvudh

Håkan Löfgren

Marika Ericson
referent

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING**

DOM
2010-09-21
Meddelad i
Linköping

5 Mål nr
6087-10
Rotel 2

BILAGA A
Sida 1 (7)

KLAGANDE

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten/Stockholm
105 11 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassan Stockholm Klaras beslut 2010-06-07, diariernr 041343-2010, se bilaga 1

SAKEN

Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Överklagandet bifalls. Rätten fastställer att _____ har rätt till ersättning enligt LASS. Det ankommer på Försäkringskassan att fastställa antalet timmar som ersättning ska utgå.

Dok.Id 19611

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 406 581 04 Linköping	Brigadgatan 3	013-25 10 00 E-post: forvaltningsratten@linkoping.dom.se	013-25 11 40	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

YRKANDEN M M

I överklagande vidhåller sin ansökan om assistansersättning och anför i huvudsak följande. I Försäkringskassans beräkning av tidsåtgång för olika saker finns det många fel. Av- och påklädning tar i verkligheten en timma per dag då han inte kan böja sig framåt utan att få upp maginnehållet med åtföljande magsaft, vilken fräter på slemhinnor och orsakar svår halsbränna. Hygien tar på papperet 10 min per dag, men i verkligheten 30 min. Han har fått beviljat ombyggnad av badrum samt även sjukhustandvård då det är av största vikt med en god munhygien. Toalettbesök tar på papperet 0 tim men viktigt är att han inte får stänga dörren helt och att någon finns i närheten om han svimmar. Måltider tar på papperet 0 tim men i verkligheten behöver han hjälp med tillagning och framdukning samt att han inte kan äta vad som helst. Mat måste finfördelas eller serveras i mosform. Han har även tilläggskost i flytande form då han annars inte håller vikten. Dessa moment i matlagningen klarar han inte själv på grund av bristande ork, plus att han utgör en fara för sig själv om han svimmar och får het mat över sig eller ramlar över spisen med brännskador som följd. – Kommunikation tar på papperet 4 tim per vecka och i verkligheten 4 tim per dag. Hjälp som kräver ingående kunskap om honom uppgår inte till 0 tim som på papperet, utan han behöver stöd och hjälp av någon med kunskap om hans något udda sjukdom de flesta av dygnets timmar. – Hans liv hänger på en ganska skör tråd om han inte får tillsyn, då sjukdomen inte är schemalagd, utan han kan få attack utan förvarning när som helst, och då är det bråttom till sjukhus. Om blodtrycket blir för lågt kan man dö. En närstående som har MS har fått rätt till assistans. MS är en sjukdom som har många likheter med hans sjukdom. Den går i skov och däremellan fungerar man ganska bra på egen hand, men behöver tillsyn för att förebygga och ge trygghet i vardagen. Alla utredare är eniga om att han behöver stöd och hjälp för att klara sitt dagliga liv. Avslagsbeslutet med motiveringen att han inte behöver aktiv tillsyn mer än 5 tim och 10 min per

vecka är konstigt. Arbetsterapeut har gjort ytterligare hembesök för att tillgodose behov av olika hjälpmedel. Han behöver rullstol för att kunna röra sig utanför hemmet. Efter sista operationen med transplantation av bröstmuskel till halsregionen har han försvagning av kraften i vänster arm, som gör att han själv inte kan föra fram rullstolen utan måste ha hjälp av annan. LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor. Han hänvisar till Socialstyrelsens rapport "Alltjämt ojämnt".

Försäkringskassan har inte ändrat sitt beslut.

SKÅLEN FÖR RÄTTENS AVGÖRANDE

Av Försäkringskassans utredning framgår bl a följande. Ansökan om assistansersättning inkom den 22 februari 2010. C i bor tillsammans med sambo och en dotter. Han har fått avslag på en ansökan om LASS-ersättning 2008. - har Mb Bechterew och sedan 2006 stämbandscancer. Han har förtidspension sedan 1993 och uppstår handikappersättning med 53 procent sedan juni 2008, och med 69 procent sedan juli 2009. Han har avlösarservice med 15 tim i månaden från Norrköpings kommun. - Försäkringskassan har gjort hembesök för utredning. Han har genomgått operationer med total laryngektomi. Han besväras av svimningsattacker med kraftigt blodtrycksfall, oro, kräkningar, risk för trauma mot huvudet och även kvävning. Han har svårigheter att tala och använder talgenerator. Han får palliativ cytostatikabehandling. Han är infektionskänslig, trött och illamående. - Försäkringskassans utredning visar ett hjälpbehov avseende grundläggande behov om totalt 5 tim och 10 min per vecka. Härav avser 10 min per dag hjälp med hygien. Han behöver hjälp med att komma i och ur badkaret samt med insmörjning av främst ryggen. Tvätta och torka sig klarar han själv. Han klarar själv toalettbesök. - Det behövs ingen hjälp avseende på- och avklädning, förutom strumpor.

Detta hjälpbehov är inte av sådan personlig karaktär att det räknas med. Han behöver ingen hjälp vid måltider. Han måste ha mat som är lätt att svälja och behöver hjälp med att laga, plocka fram och ta bort maten. Fråga är inte om hjälpbehov av sådan personlig karaktär att det ska beaktas. Han behöver hjälp med att kommunicera med 4 tim per vecka. All kontakt via telefon eller med myndigheter måste han ha hjälp med. Det saknas hjälpbehov som kräver ingående kunskap om hans funktionshinder.

Av journalblad och utredning av arbetsterapeut den 18 januari 2010 hos Landstinget framgår följande. får ofta blodtrycksfall, vilket leder till stort hjälpbehov i all ADL. Behovet av hjälp är av akut karaktär. Han har en trakialkanyl, vilket gör att han blir mycket känslig för låga temperaturer, virus och lägesändringar. - har mycket svårt med följande aktiviteter; att själv klara förflyttningar in och ut ur huset och i yttre närmiljö beroende på kylan, att klara att ta på sig strumpor och skor på grund av att maginnehållet far upp, bad/dusch då det inte får komma vatten via kanylen, pedikyr, att samtala, telefoni, åka buss/spårvagn, skriva för hand eller på dator, cykla/moped, köra bil, tillagning av varm mat, inköp, städning och tvätt. Utredaren bedömer att han har ett stort behov av personlig assistans av någon som känner honom väl för att säkerställa god livskvalitet.

Av läkarintyg den 22 december 2009 av framgår bl a följande. Sedan sommaren 2009 har han besvärats av svimningsattacker. I november 2009 har man konstaterat att han har recidiv av sin cancersjukdom som trycker mot ett stort kärl som heter carotis. Detta kärl är kraftigt förträngt. Allt detta gör att han lider av svåra svimningsattacker med kraftigt blodtrycksfall, oro, kräkningar och risk för trauma mot huvudet och även kvävning. Han är i stort behov av stöd med vardagliga aktiviteter på grund av oförutsedda svimningsattacker och det behövs även stöd för hans närmast anhöriga med tanke på stor psykiskt belastning för hela familjen.

I intyg den 18 mars 2010 anför professor i _____ bl a följande.
Hans tumöråterfall sitter på halsen och omfattar stora blodkärl, vilket gör att han drabbas av svimningsattacker, vilka är helt oförutsägbara och kan komma när och var som helst. Detta gör att han inte kan klara av att gå ut själv. Han har svårigheter att klara sin dagliga ADL-aktivitet med dusch/bad m m. eftersom hans svimningsattacker kan komma helt oförberett och oförutsett och orsaka honom stor skada, såvida det inte finns någon i närheten som kan finnas till hands. Ur medicinsk synpunkt bedömer de att han torde vara i behov av personlig assistent på grund av detta. Hans cancerbehandling kommer troligtvis att bli livslång och av bromsande karaktär.

Lagtext m.m.

Enligt 7 § LSS har personer som omfattas av lagens personkrets rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Av 9 § 2 LSS framgår att en av insatserna för särskilt stöd och service är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt lagen (1993:389) om assistansersättning.

I 9 a § LSS stadgas att med personlig assistans enligt 9 § 2 samma lag avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Av förarbetena till lagen framgår bl.a. att personlig assistans ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. Avgörande bör vara om den funktionshindrade behöver assistans för att kunna klara sådana mycket personliga angelägenheter som den personliga hygien, att inta måltider och att kommunicera med andra (prop. 1992/93:159 s.174-175). Det är främst personer med fysiska funktionshinder och med de mest omfattande behoven som blir berättigade till insatsen personlig assistans. Personer som helt eller i

stor utsträckning själva klarar av att på egen hand sköta sina personliga behov och som enbart har behov av motivations- och aktiveringsinsatser bör inte ha rätt till personlig assistans. Enligt regeringens uppfattning är det viktigt att dessa personer istället får sina behov tillgodosedda genom andra insatser enligt LSS eller socialtjänstlagen, som i många fall på ett bättre sätt kan tillgodose behoven. Behoven tillgodoses på annat sätt t.ex. genom att den funktionshindrade erhåller andra insatser från samhället såsom omvårdnad vid boende med särskild service, genom insatser som ges av personal knuten till barnomsorg, skola eller daglig verksamhet eller genom vad som normalt faller under makars ansvar för varandra eller föräldrars ansvar för vårdnad och tillsyn enligt föräldrabalken (prop. 1995/96:146 s. 13 och 20).

Av Regeringsrättens avgörande RÅ 2009 ref 57 framgår bl a följande. I fallet ansågs behov av hjälp med att tillreda, plocka fram och undan mat, dela mat som är seg eller där det krävs kniv och gaffel, inte vara av det personliga och integritetskänsliga slag att det bör beaktas vid bedömningen av rätten till personlig assistans.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning

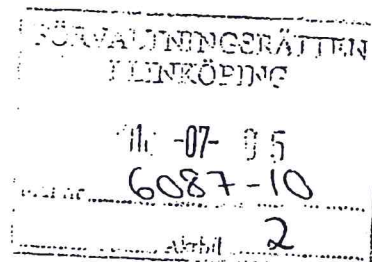
..... är 56 år och får anses omfattas av personkretsen i LSS/LASS. Försäkringskassan har bedömt att hans hjälpbehov avseende grundläggande behov inte är så omfattande, minst 20 timmar per vecka, att han är berättigad till assistansersättning.

Försäkringskassan har beräknat hjälpbehovet för grundläggande behov till 5 tim och 10 min per vecka. .... har en svår sjukdom och ett omfattande hjälpbehov. Han har trakialkanyl. Han har frekventa oförutsägbara svimningsattacker som innebär att han behöver tillsyn. Han behöver hjälp med flera ADL-aktiviteter bl a klädsel, hygien och mat. Han behöver även hjälp vid vistelse utomhus. Rätten finner att hans hjälpbehov med grundläggande behov genomsnittligt överstiger 20 timmar per vecka. Han har därför rätt till LASS-ersättning. Det bör ankomma på Försäkringskassan att fastställa antalet timmar som ersättningen ska avse.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3104/1D)

Tommy Svensson

I avgörandet har deltagit, förutom ordföranden Tommy Svensson, nämndemännen Pernilla Claar Johansson, Susanne Orrenius och Carina Plomén. Ordföranden anmäler skiljaktig mening, se domsbilaga 3.

Omrövning av beslut om assistansersättning

Beslut

Försäkringskassan ändrar inte beslutet som fattades den 21 april 2010.

Beskrivning av ärendet

Försäkringskassan beslutade den 21 april 2010 att du inte får assistansersättning.

Anledningen var att ditt behov av personlig assistans för de grundläggande behoven bedömdes vara mindre än 20 timmar per vecka.

Försäkringskassan har i sitt beslut utgått från följande beräkning:

Av- och påklädning:	0 tim/vecka
Hygien: 10 min/ dag	1 tim 10 min/ vecka
Toalettbesök:	0 tim/ vecka
Måltider:	0 tim/ vecka
Kommunikation:	4 tim/ vecka
Annan hjälp som kräver ingående kunskap:	0 tim/ vecka
Totalt:	5 tim 10 min/ vecka

Du har begärt omrövning av beslutet och framför dina synpunkter i en skrivelse.

Försäkringskassans motivering

Du bedöms tillhöra den personkrets som kan få assistansersättning men Försäkringskassan bedömer att ditt behov av personlig assistans för de grundläggande behoven är mindre än 20 timmar per vecka.

Behov av stöd för de grundläggande behoven innefattar hjälp med personlig hygien, hjälp med måltider, hjälp med att klä av och på sig, hjälp med att kommunicera med andra samt hjälp som förutsätter ingående kunskap. Vidare ska hjälpen vara i krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av en mycket personlig karaktär att det inte rör sig om en insats som likväl kan utföras genom kommunal hemtjänst.

Vid beräkning av tidsåtgång för grundläggande behov kan endast det aktiva hjälpbehovet medräknas, inte tid emellan olika behov. Försäkringskassan finner att den uträkning som gjorts i grundbeslutet är korrekt i detta avseende.

Försäkringskassan
Karin Enders, 0771-524 524

Datum
2010-06-07

Personnr

Försäkringskassan finner också att bedömningen gällande vad som ingår i de grundläggande behoven är korrekt.

När det handlar om behovet av stöd i hygienmomentet framgår det i utredningen att du klarar av vissa moment själv efter tillsägelse. Detta innebär att tid för assistans inte beräknas för dessa moment.

Tillsyn av övervakande karaktär kan bedömas nödvändigt om det föreligger akut fara för brukarens eller annans liv. Det stöd du behöver i form av tillsyn är inte av den art och grad att det kan ingå i beräkningen av assistansersättning av den anledningen. Tillsyn i sig är inte ett behov som kan ligga till grund för assistansersättning i annat fall än då tillsynen hör samman med ett grundläggande behov varför bedömningen avseende detta i grundbeslutet är korrekt.

Tid för kommunikation räknas inte heller till de grundläggande behoven annat än i de fall man är i behov av hjälp av en personlig assistent för att kommunikation med andra överhuvudtaget ska vara möjlig. Tid för kommunikation i ditt fall har beräknats med 4 timmar per vecka på grund av dina speciella behov. Försäkringskassan finner vid omprövning att ytterliggare tid inte kan beaktas för kommunikation.

Försäkringskassan finner vid omprövning inte stöd för att göra någon annan bedömning än vad som gjorts i grundbeslutet. De synpunkter som du framfört ger inte stöd för något annat ställningstagande. Beslutet ändras därför inte.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Det här beslutet är grundat på 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, 3 och 17 §§ lagen (1993:389) om assistansersättning jämfört med 20 kap. 10 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Du kan överklaga det här beslutet om du tycker att det är fel. Du hittar mer information i slutet av det här brevet.

Försäkringskassan

Karin Enders

Postadress
Box 70320, 10723 Stockholm

Besöksadress

Telefon

PlusGiro

E-post
www.forsakringskassan.se

Internetadress
www.forsakringskassan.se

Telefax
010-1153205

Org.nr

Försäkringskassan
Karin Enders, 0771-524 524

Datum
2010-06-07

Personnr

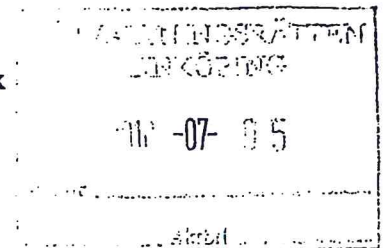
Du kan överklaga beslutet

Om du anser att det här beslutet är fel kan du överklaga det hos förvaltningsrätten. Du ska skriva till förvaltningsrätten, men lämna eller skicka skrivelsen till Försäkringskassan. Ange vilket beslut du vill överklaga, hur du vill att det ändras och varför. Skriv också ditt namn, personnummer, adress och telefonnummer. Brevet ska vara undertecknat av dig.

Om du anlitar ombud ska en fullmakt i original skickas med. Ombudet kan då underteckna överklagandet i stället för dig.

Försäkringskassan måste få brevet inom två månader från den dag som du har tagit del av beslutet. Ditt överklagande kommer sedan att skickas till förvaltningsrätten.

Ett överklagande ska skickas till Försäkringskassan, Stockholm Klara, Box 70 320, 107 23 Stockholm.

Postadress
Box 70320, 10723 Stockholm

Besöksadress

Telefon

PlusGiro

E-post
www.forsakringskassan.se

Internetadress
www.forsakringskassan.se

Telefax
010-1153205

Org.nr

Skiljaktiga mening

ammäler skiljaktig mening enligt följande.

Försäkringskassan har beräknat hjälpbehovet för grundläggande behov till 5 tim och 10 min per vecka. Det framgår inte att svimningsanfall återkommer dagligen eller av annan orsak föranleder behov av ständig och aktiv tillsyn. Det kan inte anses klarlagt att sjukdomsbesvären är så speciella att det föreligger ett hjälpbehov som förutsätter ingående kunskap hos vårdare om just hans sjukdom. Vad _____ har åberopat kan dock utgöra skäl att beakta något ytterligare tid avseende hygien och vistelse utomhus. Vad som framkommit utgör dock inte skäl att anse att hjälpbehovet för grundläggande behov uppgår till minst 20 timmar per vecka. Han har därför inte rätt till assistansersättning. Jag avslår överklagandet.